

Medgyes és vidéke

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagypiac-tér 28
Reissenberger-nyomda.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak: Egy évre 12 K, félévre 6 K,
negyedévre 3 K. Egyes szám ára 30 fillér.

Megalakultunk.

Temérdek halogató aggályoskodás, okoskodás, gyülesezés végre-valahára elsimitotta a sok differenciákat s meghozta azt, mit megtennünk nem ma, de már régebb kötelességünkben állott volna. Éltünk és élünk ma is. De ez az élet csak az egyén vegetációja. Léteztünk és léteztünk; de jól felismert társadalmi helyzetünk óvakodott mindennemű surlódástól. A mindenáron való érvényesülés izgató túlekedésétől visszatartottuk magunkat; faji, nemzeti felbuzdulásainknak zárt körökben engedtünk szabad kitöréseket.

De ma, mikor szerencsétlen hazánkban a közállapotok fejetetejére vannak állítva s elszorult szívvél látjuk, hogy egyes, eddig nem ismert nagyságok, mily lázas munkával igyekeznek a népeket átgyurni s államokat reformálni saját képükre s hasonlóságukra, mikor egyesek ígézetes, de kétes erejű jelszavakkal igyekeznek felszinen tartani olyan eszméket, melyek egyenesen Istentől adományozott és senki által el nem vitatható hazafias érzésünk, nemzeti létünk jövőjét igyekeznek kiküzdni: nemcsak jogos, hanem természetadta kötelességünk jelt adni arról, hogy vagyunk és létezni akarunk.

A medgyesi magyarság, az iparos, munkás és középosztály, asszonyaival egyetemben megalakította a medgyesi magyar nemzeti tanácsot. Dr. Novák Rezső áll. közjegyző és Jenne Ede iskolaigazgató elnöklete alatt egy husz

tagból álló intézőbizottságot küldött ki jogos igényeinek megőrzésére s óhajainak a kellő helyen való nyilvánítására, azok lehető megvalósítására.

Nem politizálunk; csekély erőnknek tudatában lemondunk, hogy a nagy áramlatok feltartóztatásának meddő munkájára vállalkozunk.

Célunk: mint eddig, ugy ezentul is, jó és megértő viszonyban éljünk más nyelven beszélő polgártársainkkal. Támogatunk tőlünk telhető minden erővel hatóságot és szervet, mely a közjó és közrend fentartását van hivatva előmozdítani. Nemcsak kérjük, de el is várjuk a mindenkori imperiumtól, hogy személyi biztonságunkat a legmesszebb menő módon megóvja s megélhetési existenciánkat a megfelelő módon biztosítja.

Mert ha önállóan, csekély számmunknál fogva, a mérleg serpenyőjében sullyal nem is bírunk, de az erők mérkőzésének időpontjában számbavehető döntő csapatot alkotunk.

Az isteni Gondviselés hatalmas erejét érezzük lépten-nyomon, intő szavát halljuk: a nagyok el ne bízzák magukat, a kicsinyek ne csüggedjenek!

Kolos.

Forradalmárok.

(Folytatás).

Most már kifejezik az impresszionisták a mozgás impresszióját is, (Renoir, C. Pissaro, Degas) s szinte csodákat művelnek vele.

Ezekről Lyka Károly körülbelül a következőképpen ír: „Ezek az emberek reájöttek arra, hogy a gyorsan mozgó tárgyak részletei nem olyanoknak látszanak, mint amilyenek azok akkor, ha a tárgy nem mozog. Ha tehát a mozgás impresszióját akarjuk vissaadni, úgy kell a tárgy képét visszaadnunk, hogy az a mozgás hatását keltse föl bennünk. Egy gyorsan haladó kocsinak a kerekén nem tudja szemünk külön-külön észrevenni a küllőket, sebes trappban futó lónál nem látjuk külön-külön és határozottan a ló lábait, kezünk gyors mozdulatánál nem látjuk külön-külön a kéz ujjait. Ha a gyorsan haladó kocsit, a futó lovat, a gyors kézmozdulatot óhajtván megfesteni, odafestենék határozottan és élesen a kerék küllőit, a kéz ujjait, a ló lábait, akkor a mozgás helyett éppen a mozdulatlanságot, a nyugalmat jellemzőnk s a kép egyáltalán nem tenné a szemlélőre a mozgás impresszióját. Ennélfogva tehát, ha a mozgást akarjuk a képen visszaadni, akkor csupán azt kell megfesteni, amit figyelő szemünk a mozgás rövid tartama alatt a tárgyból elkapott, nem pedig azt, amit ezekről a mozgásokról az agyunk tud. Az aprólékos részletek helyett tehát egy-egy helyesen és gyorsan odavetett egységes színfolt került a képre“.

Persze az akadémikus szemének valódi szentségtörés ez a tan, aminthogy örülteknek is tartotta a hivatalos kritika a mozgás impressziójának kifejezőit, Degost, Pissarrot, Renoirt, Sisleyt.

A francia impresszionizmus forradalmával körülbelül egyidőben, Németországban is forrong a művészetben az új elvek, új irányok keresése.

Két német festő, Fritz von Uhde és

P. Dizmacsek Ker. János emlékezete.

(Folytatás).

1916 május 17-én hazajárt látogatóba, inkább bucsuzóba. Lehetett arcán látni, ki lehetett szeméből olvasni, hogy most visszamegy a harctérre nem harcolni, hanem — meghalni. Tényleg, egy roham élén mivel a vezetők mind kidőltek a sorból, keresztet vett kezébe s az első sorokba hatolva, buzdította vitéz fiait a harcra, itt érte a hősi halál, mely után rajongott. Vágya teljesedett. Katonái megsírátták a hőst, a király kitüntette, a sajtó megdicsérte. „Olyan furcsán esik — mondá egy volt katonája — hogy Dizmacsek páter nincs köztünk, ő lelkesített fel ütközet előtt, ütközet után ő hálálkodott, hogy életben maradtunk, pihenés közben ő tartott vidáman jó kedélyével“.

Legelőször halála hírért Bécsen keresztül az „Alkotmány“ kapta és hozta, de azután az újságok val-mennyien átvették s lelkes dicsérettel kommentálták. Így az

„Az Újság“ is (1916 június 26) szép szavakkal emlékezik meg róla: „Dizmacsek József Gergely ferencendi szerzetes, táborigyelő, a Tarnopol körül lezajlott harcokban, roham közben ellenséges gyalogsági golyótól fejen találva, közvetlenül a pünkösdi ünnepek előtt hősi halált halt. Holttestét igaz bajtársi részvéttel külön sirba helyezték. A hőselkü lelkész a háború kitörésekor harctéri szolgálatra jelentkezett. 1915. év elején be is hívták és azóta a 24. honvédegyezrednél teljesítette hivatását. Véges-végig szeretett honvédjei között tartózkodott, nemcsak a nyugalmas napokban, hanem a legvéresebb harcok közepette is ott volt a lövészárookban. Az orosz állások ellen intézett egyik rohamban honvédeivel együtt ő is az ellenség ellen törtetett. — Csak előre, kedves honvédek! — kiáltotta lelkesen, de néhány pillanat múlva egy gyilkos golyó örökre elnémította az ajkát. A honvédek fényes diadalt arattak, de bátorító apostoluk már nem lehetett részese diadalmáruknak“.

Dr. Kovásznai Gábor hadnagy a hős

lelkész temetését az „Alkotmányban“ szépen ecseteli (1916 június 25-iki szám):

„Ma, piros pünkösöd napján, itt a csaták zajában temettünk. A pap hangját, ki hősi halált halt paptársát bucsuztatja és a katona hangját, ki bajtársától bucsuzik, tulharsogja az ágyudörgés és a gépfegyverkattogás. A katolikus pap beszenteli a holttesteket, elvégzi az egyházi szertartást, a református pap pedig azoknak az erdélyrészi katonáknak nevében bucsuzik, akik bár csillagos tornyu templomban dicsérik az Urat, az elhunytól mégis sok lelki vigaszban részesültek. Most egy tiszt lép a sirhoz és a huszonnégyesek tisztikarának és legénységének nevében bucsuzik a hőstől, aki mint pap, egyike volt a legvitézesebb és legbátrabb katonáknak. P. Dizmacsek József Gergely a háború kitörésekor harctéri szolgálatra jelentkezett, mint táborigyelő lelkész 1915. év februárjától (ez itt téves, mert augusztusától) teljesített harctéri szolgálatot. A honvédek között volt a nyugalom és pihenés idején és köztük volt a legvéresebb és legizőbb harcokban is. A

Max Liebermann, belékerültek valahogyan az új, franciaországi áradatba. Benne volt akkor a plein-air festés iránt rajongás a levegőben s aki ennek az áramlatába belekerült, nem igen szabadulhatott tőle.

Uhde és Liebermann is a levegőt kezdte keresni a természetben s a levegő fényhatásait kezdte festeni. Mindegy lett nekik az, hogy mit festenek, a fő az, hogy legyen a képen levegő és szín. A nagyméretű kompozíciók, csataképek, történelmi jelenetek nem kellenek nekik, egy paraszt embert, egy tehenet, egy lovat megfestettek, ha a színt és levegőt vissza lehetett rajtuk adni.

Ez persze óriási visszatetszést szült a hivatalos világban és őszinte undorral fordult el tőlük az akadémia, a konzervatívok világa.

A nyolcvanas évek végén aztán nyíltan kitört a fiatalok forradalma.

A müncheni Glaspalast feudális öreg urai visszautasításaikkal addig bosszantották a fiatal forradalmárokat, amíg ezek viszont 1893-ban nyíltan és végleg kimondták elszakadásukat az akadémiától, a szecessziót s nem is kísérelték meg többé azt, hogy az öregekkel egy helyen állítsák ki képeiket. Külön kiállításokat rendeztek s lassanként fogalommal lett a szecesszió, a modern festés fogalmává.

A szecesszió forradalma nem állított fel örökérvényűnek elismerendő tanokat, megmásíthatatlan törvényeket, hanem mindenkit magához fogadott, akiben egyéniséget látott s aki hátat fordított a régi sablonjának s újdonságra törekedett. Ez volt az oka gyors elterjedésének, ez volt oka annak, hogy Münchenből hamarosan átcsapott Berlinbe, Bécsbe és hozzánk is.

Hozzánk a francia impresszionizmussal körülbelül egyidőben érkezett meg a hullámverése s bár az akadémikus festés itt is halálra védekezett ellene, lassanként átforgalmazta a közönség izlését is úgy, hogy ma már a közönség nagy részének is borsózik a háta a régi akadémia sulyosbarna, levegőtlen, kirajzolt, olajos-szurkos képeitől.

Természetesen úgy a francia impresszionizmus, mint a német szecesszió, mellék-

hős lelkész még megérte bátorító és buzdító szavainak eredményét: a huszonnégyesek elfoglalták az oroszok állásait.

A Szabadkán megjelenő „Bácskai Napló“ 1916 július 6-iki számában megemlíti, hogy Dizmacsek József Gergely a 24. honvédegyalozrednél teljesített a szó valódi értelmében harctéri szolgálatot. Mindig a lövészárokokban volt a honvédek között a legvéresebb harcok közepette is és bátorította, kitartásra buzdította őket. Így érte a halál is, roham közben. Ellenséges gyalogsági golyótól fején találva halt hősi halált. A hős páter elesését ezredese a következő sorok kíséretében adta tudtul Majláth Gusztáv Károly erdélyi megyéspüspöknek: „Kegyelmes Uram! Sajnálattal tudatom, hogy Dizmacsek volt lelkészünk tegnap hősi halált halt, miközben hivatás ellenség színe előtt az első vonalban kitartásra buzdítva tanujelét adta, hogy a Kapisztránok nem haltak ki nálunk. Siratjuk őt mint derék embert, mint kötelességtudó és lelkes hirdetőjét Jézus tanának és vigaszunk csak az, hogy a papi öltöny is bátor szívet rejt maga alatt. Igaz tisztelttel Körössy István ezredes“.

(Folyt. köv.)

vágányokra is tévedt némely festőnél, aki nem ismerve az alapelveket, a természet hosszú figyelése nélkül botlott bele a modern festés utvesztőjébe.

Az ok szinte kézenfekvő. Egy példa élesen világítja meg, amit mondani akarok.

Sötétzöld lombsátor alatt van egy fehér ruhás nő, vagy egy fehér ló, vagy kutya. A nap erősen süt felülről a lombsátorra s zöld reflexeket vet a zöld leveleken át a nő arcára, ruhájára, a lóra, a kutyára. Az impresszionista ezt úgy festi meg, ahogy látja; zölde reflexek vannak a képen a nő arcán, ruháján, a lovon, a kutyán.

A fölültes „modern“ piktor ezt látva, zöld arcokat, lovakat, kutyákat fest akkor is, amikor a zöld szín nincs indokolva a zöld lombsátorral, a milieuvél.

Igy kerültek aztán ki a lila napok, kék arcok és fák, zöld lovak és tehenek a szecesszió és impresszionizmus bozótba jutott „követőinek“ a képein.

* * *

Ma már az impresszionizmus és a szecesszió forradalma megtette kötelességét a festészetben. A régi akadémia művei a történeleméi s a „hivatalos“ festés is sokat átvett a két modern áramlat eredményeiből.

Ujabbán ismét a legkülönbözőbb, egymástól teljesen különálló, áramlatokat vehetünk észre a festésben, amelyek forradalomszerűen hatnak.

(Folyt. köv.)

HIREK.

Vendéglők zárórája este 7 óra.

A rendőrség hírdelményt bocsátott ki, melyben elrendeli, hogy az összes kávéházak és vendéglők zárórája este 7 óra. Ezenkívül elrendeli, hogy egy vendégnek többet mint 3 deci bort egy nap kiadni nem szabad. — Nagyon helyes intézkedés ez, mert már annyira mentek egyesek az ivással, hogy igazán este 8—9 óra felé már veszélyes volt az utcánjárás, mert mindenkibe belekötöttek a berugott alakok.

Itt a tél! Megjött, pedig nemigen vártuk. Hó is van. Sikos járda is van, amelyen az emberek nagyon könnyen kitörhetik a lábukat, mert a hómaradványok a járdán maradtak, a házigazdák meg nem szóratnak reggelenként hamut vagy fűrészpórt, ők nem esnek el, velük ilyesmi nem történhetik meg, mert mire ők kijönének, már felengedett a fagy. A rendőrség ilyesmivel nem törődik, nem is csoda, sok a dolga, minden munkáját most a nemzetőrség végzi, ezt is az intézte el?

A városi tanács felhívja mindazokat, kik a német-osztrák gyermekek elhelyezésére a nyár folyamán pénzadományokat adtak, hogy az adományozott összeget e hó 14-én déli 12 óráig a városi pénztárnál egyszerű elismervény ellenében vegyék fel. Azon összegek, melyek ezen határidőig nem vétetnek fel, a helybeli missziótársulatnak és az ev. luth. nőegyletnek szegény iskolaköteles gyermekek meleg ruhával való ellátása céljaira fognak kifizettetni. (Jó volna, ha mindenki benthagná azt az összeget, mert a szegény gyermekeknek nagy szükségük van ruhára, cipőre. A szerk.)

Az „Ellenzék“ új kulturvállalkozása. Az „Ellenzék“ immár negyven év óta harcol az erdélyi magyar kultúra szolgálatában. Kettőzött erővel küzd a magyar kul-

turáért ma, amikor nemzeti művelődésünk és nyelvünk megtartása nemzeti önállóságunk megtartását is jelentheti. Éppen ezért az „Ellenzék“ elhatározta, hogy nem elégszik meg a magyar kultúrának az újság hasábjain való terjesztésével, hanem könyvek, folyóiratok, zeneművek s egyéb műalkotások terjesztését is fölveszi munkakörébe. Kolozsvárt, az „Ellenzék“ Mátyás király-téri helyiségében megnyílt az új könyvüzlet is, amely csakugy kulturmunkát kíván végezni, mint ahogy azt az „Ellenzék“ maga teszi. A modern magyar és külföldi irodalom remekeit állandóan raktáron tartja.

Dolgoznak a cukorgyárak. A hazai cukoriparról olyan hírek terjedtek el, mintha az ideai cukorellátás veszedelemben forogna. Eddig valóban úgy állott a helyzet, hogy a cukorgyárak sem elegendő munkaerővel, sem szénnel nem rendelkeztek. Ujabbán annyira javult a helyzet, hogy ma már sok cukorgyár megkezdte tüzemét.

Megállapították az ántánt-valuták árfolyamát. Az Osztrák-Magyar Bank, tekintettel a beözönlő ántánt-hadsereg, megállapította a kiscimlettü ántánt-valuták árfolyamát. A beváltási árak a következők: dollár 12 K, angol font 50 K, 100 frank 200 K, 100 leva 120 K.

„Hadiözvegy“ a cégtáblán. A népkormány rendelete értelmében kereskedelmi cégbe ezt a megjelölést, hadirokkant, hadisérült, hadiözvegy vagy hadiárva ezentul a kereskedelemügyi miniszter engedélyével fel szabad venni. Azonban a bíróság a cégjegyzékbe oly céget, amelyben az említett megjelölés bennfoglaltatik, csak akkor jegyeztethet be, ha a kereskedelemügyi miniszter engedélyét igazolják.

Kedvezmény az „Ellenzék“ előfizetői részére. Az „Ellenzék“ regénycsarnoka a hazai és külföldi irodalom legjobb regényeit közli folytatásokban. Ezek a regények könyvalakban is megjelennek. Eddig Acker Pálnak „Az elveszett barátnő“ és Knut Hamsunnak „Csavargók“ című regénye jelent meg az „Ellenzék“ kolozsvári könyvkiadóhivatalában. Azok, akik az „Ellenzék“-re egy negyedévre előfizetnek, ajándékképpen egy kötet regényt, akik egy félévre fizetnek elő, két kötet regényt, akik pedig egy egész évre fizetnek elő, ajándékképpen megkapják az „Ellenzék“-ben megjelenő összes regényeket könyvalakban. Ezáltal egy kis könyvtárhoz jutnak, amelynek minden egyes kötete a regényirodalomnak legpompásabb és legértékesebb terméke.

A köztisztviselők „beszerzési csoport“-ja.

A vezetőség újra figyelmezteti a tagokat, hogy az őket megillető lisztjutalékaikat azonnal vegyék ki, mert ezen időn túl fog módjában állani ebbeli igényeiket a kellő időben kielégíteni.

*

Ugy szintén felhívja arra is, hogy a szappan és zsír jutalékainak átvételét e hó 10-ig eszközöljék ki, mert ezen időn túl úgy a szappant, mint a zsírt bárki jelentkezőnek fogja elárusítani.

Felelős főszerkesztő: **Reissenberger Otto.**
Szerkesztő: **Dr. Kazatsay Mihály.**
Munkatársak: **Nagy Iván, P. Biró Benedek, Dr. Sziklay Dezső.**